

essemus, tanquam præsentes oculo ad oculum vidit, et quales nos aut ex nostra pravitate, aut ex iustitia sibi præsenteravit, tales ut præsentes dijudicavit.

Quæ enim sunt apud nos præterita aut futura, a conspectu Dei nunquam transeunt, sed semper præsentiæ sunt. Unde et Dominus in Evangelio : *Cælum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt* (Matth. xxiv, 35). Si autem verba, quæ apud nos in momento transeunt, apud Deum semper manent, quis dubitet quin in conspectu Dei omnia sint permanentia, quæ apud nos transitoria? Sicut enim visus coronam circuli totam simul videt, quem tactus non nisi particulatim palpando sentit, sic Deus simul videt omnia, quorum nos non nisi particulatim diversis temporibus videmus aliqua.

Si ergo semper in conspectu ejus fuimus et præsentialiter nos vidit, quales aut ex ipso futuri essemus in bonum, aut non ex ipso, sed ex nobis futuri essemus in malum, non inconveniens fecit, si cum diversa videret merita, diversa etiam nobis disponeret præmia. Pravitas nostra ab æterno se malam in conspectu Dei ex sua nequitia præsenteravit : Deus illam ad mortem destinavit.

CAPUT III.

Æterna Dei visio, qua omnes sibi actiones nostras semper præsentes habuit, iisdem nullam necessitatem infert, sed omnino liberam relinquit.

Quid ergo? Coegit nos Deus ut mali sibi videmur ab æterno? Absit! Nam nos ei potius obtulimus ut nos malos videret. Verbi gratia : Si video jacere aliquem, necesse est quidem ut ille jaceat quem jacere video, aut falsum est illud, quod ego eum jacere videam. Illa vero necessitas an a jacente est, an a vidente? Utique non a vidente infertur necessitas ut jaceat, sed ab illo, qui se deposuit ut jaceret. Dominus igitur, cui nihil est præteritum aut futurum, nos sibi præsentes semper esse malos vidit, non ut ille visus necessitatem inferret pravitatis, sed quia pravitas illa latere nequivit præscientiam judicis. Nunquid enim Petrus Dominum negavit, quia Dominus dixit : *Ter me negabis?* (Matth. xxvi, 34) aut nunquid Judas tradidit, quia Dominus dixit : *Tu me trades?* aut nunquid Lazarus mortuus est, quia Dominus dixit : *La-*

zarus dormit? (Joan. xi 11.) Utique priusquam hoc de eis diceret, Lazarus jam mortuus erat; Judas autem jam Judæos de traditione convenerat; solus Petrus, cum de negatione audisset, se non negaturum jurabat. Sed tamen ex verbis Domini non magis coactus est Petrus ut faceret quod volebat, quam Judas ut faceret quod volebat. Ne fas enim erat, scientem omnia nescire, quæ istis essent futura.

CAPUT IV.

An meritis et precibus nostris possit prædestinatio obtineri

Sicut ergo prædestinatio ad mortem non cogit malos ut pereant, sic etiam prædestinatio ad vitam non cogit bonos ut salventur. Sed, cum Dominus bonos ad vitam prædestinaverit, ita eos prædestinavit ut ipsa sua prædestinatio meritis et precibus nostris obtineatur. Nonne enim Abrahæ Dominus dixit : *In Isaac vocabitur tibi semen?* (Gen. xxi, 12.) Sed, licet in Isaac Dominus promisisset fecunditatem seminis, tamen uxor ipsius Isaac fuit sterilis. Oravit autem Isaac et dedit Deus conceptum Rebecæ. Si ergo Deus promisit ei fecunditatem et dedit sterilitatem; Isaac autem oravit et fecunditatem impetravit, quid aliud est nisi quod oratio prædestinationem obtinuit? Unde colligi potest quod Deus ita nobis bona sua promittit, ut tamen labore nostro acquirantur : quod si voluerimus allaborare, in omnibus quæ hinc agemus nobis cooperabitur.

CAPUT V

Arbitrium nostrum sic nunc liberum est, ut mala ex se solo, bona non nisi ex gratia velle possit.

Notandum autem quia, cum arbitrium nostrum, ut dictum est, liberum sit ab extranea violentia, non tandem quantum ad se liberum est absolute, ut sicut a se simpliciter habet ut malum velit, sic et a se habeat bonum velle sine aspirante gratia : quod et cum a nobis habeamus non videre, si oculos claudimus, non tamen a nobis simpliciter habemus videre, etiamsi oculos aperimus, nisi splendore aliquo illuminemur : et sicut splendor non potest non illuminare, si oculi aperiantur, cum præsens sit; sic gratia Dei non potest bonæ voluntati nostræ sibi applicitæ non aspirare, cum omnibus propo-

CIRCA ANNUM MCL

HENRICUS SALTERIENSIS

NOTITIA

(FABRIC. *Biblioth. med. et inf. Lat.*, t. III, p. 227)

Henricus Salteriensis, Hibernus monachus, circa annum 1150 scripsit ad Henricum abbatem de Sartis, De Purgatorio S. Patricii (incertum veteris ne illius, an potius Patricii abbatis circa annum 850), sive

de spelunca quam ingressus quivis veraciter pœnitens spatium unius diei ac noctis moram in ea fecerit, ab omnibus purgatur peccatis quibus in tota vita sua Deum offendit. Non tantum prologum, sed tractatum Henrici integrum vulgavit Thomas Messinghamus in *Florilegio insule sanctorum Hiberniæ*, Paris. 1624, in-4°, p. 89-109, unde emendandus Oudinus tom. II, p. 1440. Exstat itidem in Joannis Colgani triade thaumaturga, Lovan. 1645, fol. Conferenda etiam quæ de S. Patricii purgatorio notantur in Actis Sanctorum t. II Martii, 17, p. 587 seq. Ab illa narratione Henrici de S. Patricii purgatorio non differunt *Visiones S. Oeni militis*, quas ab illa distinguit Carolus Vischius p. 145 *Biblioth. Cisterc.* Vide Messinghamum p. 99 seqq. Quem vero Cisterciensem facit idem Vischius et Pitseus p. 207, hunc Benedictinum alii, ut Raleus II, 77. Nimirum Cistercienses et ipsi sunt genus quoddam Benedictinorum.

TRACTATUS DE PURGATORIO SANCTI PATRICII

HIBERNORUM APOSTOLI.

AD LECTOREM PRÆFATIO.

(THOMAS MESSINGHAMUS, *Florilegium Insule Sanctorum, seu Vitæ et acta sanctorum Hiberniæ*, etc. Paris, 1624, in-4°.)

Evangelista Joannes, sublimis illa aquila quæ supra omnem visibilium et invisibilium creaturarum constitutionem se erexit, lucis internæ atque æternæ fixis oculis contemplator, et generationis divinæ specialis annuntiator, non erubescit, fluente illa altissimi sui Evangelii, quæ de sacro Domini pectoris fonte potavit, hocce periodo concludere: *Sunt autem et alia multa, quæ fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum mundum arbitror capere posse eos, qui scribendi sunt libros (Joan. xxi) : ut sic ostenderet, se non ad gratiam, quod amicus esset Christi, scripsisse. Etenim qui ad gratiam scribunt alicujus, nihil prætermittere solent, quod ab eo gestum fuerit, commemoratione dignum; se vero multo plura, quam scripsisset et valde memorabilia omisisse. Vel quod probabilius videtur, ne quis existimaret non fuisse facta a Christo plura miracula quam quæ ipse cæterique evangelistæ commemorarunt, ibique fidei terminum figeret, nihil amplius credens, quod aut alibi legeret, aut aliunde factum a Christo audiret. Quo vel unico Achillæo jaculo, seu lapide ex funda Davidica projecto, superbus ille Goliath, et incircumciscus corde Philistæus, Lutherus, cum suis heterodoxorum castris prosternitur, et fugatur; dum apostolicas cæterasque ecclesiasticas traditiones, tanquam hominum figmenta rejicit, nihilque credendum asserit, quod in Verbo Dei scripto non comprehendatur expresse, et si quid ibidem ejus turpissimæ voluptati, aut palliatæ libertati contrarium (ut epistola canonica D. Jacobi, etc.) contineretur, id non nisi vanum, et stramineum affirmaret parique insania ex Bibliis deleri curaret.*

Quis igitur merito mirari poterit, si aliquis scriptor vulgaris, quovis evangelista longe inferior, vitam talis sancti, qualis erat sanctus noster Patricius describens, cujus infantia, adolescentia, virilis ætas, et senectus, nihil aliud esse videtur, quam jugis emanatio virtutum, operatio magnalium, et patratio miraculorum, quibus nec ipsa mors limitem posuit, aliqua imo plura commemoratu digna, a tali sancto patrata, aut penitus ignoret, aut cognita prætermittat?

Cum ergo certissimum sit ut ex infra dicendis manifeste patebit, extraordinarium in Hibernia a S. Patricio inventum fuisse Purgatorium: certum item sit, istud a Jocelino, in ejus Vita, aut prorsus silentio præteriri, aut levissime tactam deseri, non ideo existimamus, comunem domesticorum traditionem, ac exterorum hocce de purgatorio, assertionem debilitari, aut Jocelinum imperfecti operis auctorem debere appellari, cum et ipsum sufficienter excusare, et non incongrue supra relatam Joannis de Domino dictam, famulo Domini Patricio accommodare possimus, sic dicendo: *Sunt autem et alia multa, quæ fecit Patricius, quæ non sunt scripta in libro hoc a Jocelino composito, ob causas nimirum supra in explicatione textus evangelici memoratas. Deinde non sine magna probabilitate asserimus, Jocelinum idcirco de Purgatorio sancti Patricii in libro ejus Vitæ non tractasse, quod ex aliquorum opinione deceptus, non Patricium apostolum, sed alium Patricium et ætate, et dignitate ab hoc diversum, hujus Purgatorii inventorem fuisse putaverit, quam sententiam, utpote falsam, infra refutatam videbis. Et sane, nisi veritati indagandæ studuissemus, non est quod tantopere de hujus Purgatorii auctore altercaremur: annon sat nobis foret illud ab aliquo, quisquis tandem illè sit, inventum esse, tam singulari Dei privilegio nostram patriam gaudere, tanque salutari beneficio nostrates frui?*

Quamobrem (amice lector) non est quod in hocce de Purgatorio tractatu styli diversitatem mireris: nam, cum nullum reperire potuissemus, qui de eo exacte egisset, sed hunc istud, illum aliud attigisset punctum, satius esse arbitrabamur, quæ apud varios invenimus in unum congesse, quam opus aliqua ex parte imperfectum reliquisse. Sed, ne quis laboris præmio defraudetur, aut operis merito privetur, aut diversorum opera confundantur unius auctoris ab alterius, scripta, hoc modo dignosces.

Quatuor primas alphabeti litteras inter uncas apponi curavimus. Quæ itaque sub littera A, usque ad aliam sequentem litteram scripta reperies, ascribe reverendissimo domino D. Davidi Rotho, Osoriensi episcopo, et totius Hiberniæ vice-primati, viro in omni scientiarum genere versatissimo, rhetori facundo, philosopho subtili, theologo profundo, historico percelebri, acerrimo virorum reprehensori, ecclesiasticæ libertatis defensori, patriorum privilegiorum propugnatori, hibernicarum calamitatum zelatori devotissimo, pacis denique et unitatis inter ecclesiasticos propagatori diligentissimo, qui idcirco congregationem vulgo dictam, pacificam in Hibernia, anno 1640, inchoavit, quæ cum magno ecclesiasticorum fructu magis magisque in dies per totum illud regnum dilatatur: qui varia sui ingenii monumenta posteris reliquit, quorum catalogum non sine causa hic inferre supersedemus, et majora ab eo brevi speramus.